Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

17 март 2016 година*

„Преюдициално запитване — Интелектуална собственост — Директива 2004/48/ЕО — Член 13, параграф 1 — Аудиовизуално произведение — Действие, с което се нарушават права — Вреди и загуби — Начини на изчисляване — Еднократна сума — Неимуществена вреда — Включване“

По дело C-99/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) с акт от 12 януари 2015 г., постъпил в Съда на 27 февруари 2015 г., в рамките на производство по дело

Christian Liffers

срещу

Producciones Mandarina SL,

Mediaset España Comunicación SA, по-рано Gestevisión Telecinco SA,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: J. L. da Cruz Vilaça, председател на състава, F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits и M. Berger (докладчик), съдии,

генерален адвокат: M. Wathelet,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Liffers, от E. Jordi Cubells, abogado,

— за Producciones Mandarina SL, от A. González Gozalo, abogado,

— за Mediaset España Comunicación SA, от R. Seel, abogado,

— за испанското правителство, от M. Sampol Pucurull, в качеството на представител,

— за германското правителство, от T. Henze и J. Kemper, в качеството на представители,

* Език на производството: испански.

— за френското правителство, от D. Colas и D. Segoin, в качеството на представители,

— за полското правителство, от B. Majczyna, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от E. Gippini Fournier и F. Wilman, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 19 ноември 2015 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 13, параграф 1 от Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост (ОВ L 157, стр. 45; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 2, стр. 56).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Liffers, от една страна, и от друга страна, Producciones Mandarina SL (наричано по-нататък „Mandarina“) и Mediaset España Comunicación SA, по-рано Gestevisión Telecinco SA (наричано по-нататък „Mediaset“), с предмет иск относно нарушаване на право върху интелектуална собственост.

Правна уредба

Правото на съюза

3 Съображения 10, 17 и 26 от Директива 2004/48 имат следното съдържание:

„(10) Настоящата директива има за цел да сближи законодателните системи [на държавите членки], за да се гарантира висока, равностойна и еднаква степен на закрила [на интелектуалната собственост] във вътрешния пазар.

[…]

(17) Мерките, процедурите и средствата за защита, предвидени в настоящата директива, следва да се определят във всеки случай по такъв начин, че надлежно да се отчитат специфичните особености на случая, включително специфичните характеристики на всяко право върху интелектуална собственост, а когато е уместно, умишленият или непредумишленият характер на нарушението.

[…]

(26) С цел да се обезщети вредата, понесена в резултат на нарушението, извършено от нарушител, който е предприел действие, знаейки или [можейки] при разумни основания да знае, че то ще доведе до такова нарушение, с размера на обезщетението, което се присъжда на притежателя на правата, следва да се отчетат всички необходими аспекти, като например загуби на печалби от страна на притежателя на правата или несправедливата печалба, получена от нарушителя, а когато е приложимо, всички морални щети, причинени на притежателя на правата. Като алтернатива, например когато би било трудно да се определи размерът на понесената действителна щета, размерът на обезщетението би могъл да се обвърже с такива елементи като лицензионните или авторските

възнаграждения или хонорари, които биха били дължими, в случай че нарушителят е поискал официално разрешение да ползва въпросното право върху интелектуална собственост. Целта не е да се въвежда задължение за предоставяне на наказателни щети, а да се даде възможност за обезщетение, което се основава на обективен критерий, като се вземат предвид извършените разноски от притежателя на правата, като например разходи за идентификация и проучване“.

4 Член 13 от тази директива е озаглавен „Обезщетение за вреди“ и параграф 1 от него гласи:

„Държавите членки гарантират, че по заявление на увредената страна компетентните съдебни органи постановяват на нарушителя, който съзнателно или [можейки] при разумни основания да съзнава това е предприел действия, с които е нарушил права, да заплати на притежателя на правата обезщетение съобразно действителните вреди, понесени от последния в резултат на нарушението.

Когато съдебните органи определят обезщетението:

а) те вземат предвид всички приложими аспекти, като например отрицателните икономически последствия, включително пропусната печалба, които увредената страна е понесла, цялата несправедливо получена печалба от нарушителя, а когато е уместно, елементи, които са различни от стопанските фактори, като например моралната щета, причинена на притежателя на правото поради нарушението;

или

б) като алтернатива на посоченото в буква а) те могат, когато е уместно, да определят обезщетението като еднократна сума въз основа на следните елементи: най-малкото размера на лицензионните и авторските възнаграждения и хонорари, които биха били дължими, в случаи че нарушителят е поискал официално разрешение да ползва въпросното право върху интелектуална собственост.

[…]“.

Испанското право

5 Член 140 от Закона за интелектуалната собственост, утвърден с кралски законодателен декрет 1/1996 от 12 април 1996 г. за утвърждаване на кодифицирания текст на Закона за интелектуалната собственост, с който са прогласени, уточнени и хармонизирани действащите в тази област законови разпоредби (Real Decreto Legislativo 1/1996, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia) (BOE № 97, стр. 14369), изменен със Закон 19/2006 от 5 юни 2006 г. за разширяване на мерките за защита на правата на интелектуална и индустриална собственост и установяване на процесуални норми, улесняващи приложението на различни актове на Общността (ley 19/2006 por la que se amplían los medios de tutela de los derechos de propiedad intelectual e industrial y se establecen normas procesales para facilitar la aplicación de diversos reglamentos comunitarios) (BOE № 134, стр. 21230, наричан по-нататък „Законът за интелектуалната собственост“), гласи:

„1. Обезщетението за вреди, дължимо на притежателя на нарушеното право, включва не само стойността на претърпяната загуба, но и ползите, пропуснати в резултат на нарушението на правото му. Размерът на обезщетението може да включва, когато има такива, разноските за разследване, направени, за да бъдат събрани убедителни доказателства за извършване на нарушението, предмет на съдебното производство.

2. Обезщетението за вреди се определя по избор на увреденото лице въз основа на един от следните критерии:

a) Отрицателните икономически последици, включително пропусната печалба, които увредената страна е понесла, както и печалбата на нарушителя, получена от непозволеното използване. При наличие на неимуществени вреди обезщетение за тях се дължи, дори да не е доказано наличието на имуществени вреди. При тяхното оценяване се вземат предвид всички обстоятелства, свързани с нарушението, тежестта на увреждането, както и мащабът, в който произведението е незаконосъобразно разпространено.

b) Сумата, която увреденото лице би получило като възнаграждение, ако нарушителят беше поискал разрешение за използване на въпросното право на интелектуална собственост“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

6 Г-н Liffers е режисьор, сценарист и продуцент на аудиовизуалното произведение със заглавие *Dos patrias, Cuba y la noche* („Две родини, Куба и нощта“), което разказва шест лични и интимни истории на различни жители на Хавана (Куба), общото между които е тяхната хомосексуална или транссексуална ориентация на персонажите.

7 Mandarina прави документален филм за детската проституция в Куба, показващ престъпна дейност, заснета със скрита камера. В това документално произведение са включени няколко откъса от филма *Dos patrias, Cuba y la noche*, без да е поискано разрешение от г-н Liffers. Това документално произведение е излъчено по испанския телевизионен канал Telecinco, собственост на Mediaset.

8 Г-н Liffers сезира Juzgado de lo Mercantil nº 6 de Madrid (Търговски съд № 6, Мадрид) с иск срещу Mandarina и Mediaset, с предмет посоченият съд по-конкретно да ги задължи да преустановят всяко нарушение на правата му върху интелектуалната собственост и да ги осъди да му заплатят сумата 6 740 EUR поради нарушаването на правата му на използване, както и допълнителна сума от 10 000 EUR като обезщетение за неимуществените вреди, които смята, че е претърпял.

9 Г-н Liffers изчислява размера на обезщетението за нарушаване на правото на използване на произведението му, като взема предвид размера на лицензионните и авторските възнаграждения и хонорари за правата на използване, които Mandarina и Mediaset щяха да му дължат, ако му бяха поискали разрешение да ползват въпросното право върху интелектуална собственост, като се основава на член 140, параграф 2, буква b) от Закона за интелектуалната собственост, който позволява на увредения притежател на правото върху интелектуалната собственост да изчисли обезщетението за вредите си въз основа на размера на лицензионните и авторските възнаграждения и хонорари, които щяха да му се дължат, ако нарушителят беше поискал разрешение да ползва това право (наричани по-нататък „хипотетични възнаграждения“). Този начин на изчисляване, за разлика от посочения в параграф 2, буква a) от същата разпоредба, не задължава претендиращия обезщетение за вреди да установи точния размер на действително понесените щети. За целта г-н Liffers се основава на тарифите на Организацията за колективно управление на правата на интелектуална собственост на продуцентите на аудиовизуални произведения (Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales). Към така определения размер на имуществените вреди г-н Liffers добавя еднократна сума за неимуществените вреди, които той смята, че е претърпял.

10 Juzgado de lo Mercantil nº 6 de Madrid (Търговски съд № 6, Мадрид) уважава частично иска на г-н Liffers, и по-конкретно осъжда Mandarina и Mediaset да му заплатят сумата от 3 370 EUR като обезщетение за причинените с това нарушение имуществени вреди и сумата от 10 000 EUR

за неимуществените вреди. Сезиран като апелативна инстанция, Audiencia Provincial de Madrid (Съд на провинцията, Мадрид) намалява обезщетението за имуществените вреди на 962,33 EUR и отменя изцяло решението в частта, в която Mandarina и Mediaset са осъдени да поправят неимуществените вреди. Наистина, според тази юрисдикция, тъй като г-н Liffers избрал предвидения в член 140, параграф 2, буква b) от Закона за интелектуалната собственост начин на изчисляване, основан на хипотетичните възнаграждения, той вече нямал основание да претендира освен тях и обезщетение за неимуществените си вреди. За тази цел той трябвало да избере предвидения в параграф 2, буква а) от същия член начин на изчисляване. Изборът на един начин на изчисляване изключвал другия, така че не било възможно никакво комбиниране на двата.

11 В жалбата си до запитващата юрисдикция — Tribunal Supremo (Върховен съд), г-н Liffers посочва, че обезщетението за неимуществени вреди трябва да се присъжда във всички случаи, независимо дали лицето, което ги претендира, е избрало предвидения в член 140, параграф 2, буква а) от Закона за интелектуалната собственост начин на изчисляване, или този, предвиден в буква b) от същата разпоредба. Запитващата юрисдикция има съмнения във връзка с тълкуването на член 13, параграф 1 от Директива 2004/48 и на член 140, параграф 2 от Закона за интелектуалната собственост, чиято цел е да се транспонира тази разпоредба в испанското право.

12 При тези обстоятелства Tribunal Supremo (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Може ли разпоредбата на член 13, параграф 1 от Директива 2004/48 да се тълкува в смисъл, че увредено в резултат на нарушение на право на интелектуална собственост лице, което претендира обезщетение за имуществени вреди, определено въз основа на размера на авторските и лицензионните възнаграждения или хонорари, които биха били дължими, в случай че нарушителят беше поискал разрешение да използва въпросното право на интелектуална собственост, няма право освен това да претендира и обезщетение за причинените му неимуществени вреди?“.

По преюдициалния въпрос

13 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 13, параграф 1 от Директива 2004/48 трябва да се тълкува в смисъл, че не позволява на лицето, увредено в резултат на нарушение на правото му на интелектуална собственост, което претендира обезщетение за имуществените си вреди, изчислено в съответствие с параграф 1, втора алинея, буква б) от този член въз основа на хипотетичните възнаграждения, да претендира освен това предвиденото в параграф 1, втора алинея, буква а) от същия член обезщетение за неимуществените си вреди.

14 В това отношение според постоянната практика на Съда за тълкуването на разпоредба на правото на Съюза трябва да се взема предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (решение Surmačs, C-127/14, EU:C:2015:522, т. 28 и цитираната съдебна практика).

15 На първо място, когато става въпрос за текста на член 13, параграф 1, втора алинея, буква б) от Директива 2004/48, следва да се посочи, че макар в него да не се споменават неимуществените вреди като елемент, който съдебните органи трябва да вземат предвид при определяне на обезщетението, което следва да се изплати на притежателя на правото, той не изключва възможността да се вземат предвид също и този вид вреди. Наистина, като предвижда възможността за определяне на обезщетението като еднократна сума, въз основа „най-малкото“

на посочените в нея елементи, разглежданата разпоредба позволява в този размер да се включат други елементи, като евентуално обезщетението за неимуществените вреди, причинени на притежателя на това право.

16 На второ място, следва да се посочи, че този извод се потвърждава от анализа на контекста, в който се вписва разглежданата разпоредба.

17 Наистина, от една страна, в първата алинея на член 13, параграф 1 от Директива 2004/48 се установява общото правило, според което компетентните съдебни органи трябва да разпоредят на нарушителя да заплати на увредения притежател на правото върху интелектуална собственост обезщетение „съобразно действителните вреди, понесени от последния в резултат на нарушението“. Впрочем, както отбелязва генералният адвокат в точка 28 от заключението си, неимуществени вреди като засягане на репутацията на автора на произведение могат да бъдат, при условие че са установени, елемент от действително претърпените от него вреди.

18 Следователно самият текст на член 13, параграф 1, втора алинея, буква б) от Директива 2004/48 във връзка с първата алинея от този параграф изключва възможността изчисляването на обезщетението, което следва да се изплати на притежателя на съответното право, да се основава единствено на размера на хипотетичните възнаграждения, когато този притежател действително е претърпял неимуществени вреди.

19 От друга страна, следва да се посочи, че прилагането от компетентните съдебни органи на предвидения в член 13, параграф 1, втора алинея, буква б) от Директива 2004/48 метод за изчисляване на обезщетението като еднократна сума се приема само като алтернатива, „когато е уместно“.

20 Както се посочва в съображение 26 от тази директива, последният посочен израз се прилага „например когато би било трудно да се определи размерът на понесената действителна щета“. При такива обстоятелства размерът на обезщетението може да се изчисли въз основа на елементи като дължимите обикновено лицензионни или авторски възнаграждения или хонорари за използването на правото върху интелектуална собственост, при което не се взимат предвид евентуалните неимуществени вреди.

21 На последно място, когато става въпрос за преследваните с Директива 2004/48 цели, следва да се припомни първо, че според съображение 10 от нея целта ѝ по-конкретно е да се гарантира висока, равностойна и еднаква степен на закрила на интелектуалната собственост във вътрешния пазар.

22 След това от съображение 17 от тази директива се установява, че предвидените в нея мерки, процедури и средства за защита, следва да се определят във всеки случай по такъв начин, че надлежно да се отчитат специфичните особености на случая.

23 Накрая, в съображение 26 от посочената директива се посочва наред с останалото, че с цел да се обезщети вредата, понесена в резултат на нарушение, извършено от нарушител, с размера на обезщетението, което се присъжда на притежателя на правото върху интелектуалната собственост, следва да се отчетат всички необходими аспекти, а именно и всички причинени му морални щети.

24 По този начин въз основа на съображения 10, 17 и 26 от Директива 2004/48 се установява, че целта ѝ е да се постигне висока степен на закрила на правата върху интелектуалната собственост, която отчита надлежно специфичните особености на всеки случай и се основава на начин на изчисляване на обезщетението, при който се цели да бъдат отразени тези специфични особености.

25 С оглед на целите на Директива 2004/48 член 13, параграф 1, първа алинея от нея следва да се тълкува в смисъл, че той установява принципа, според който при изчисляването на размера на обезщетението, което следва да се изплати на притежателя на право върху интелектуалната собственост, трябва да се цели да му се гарантира пълно поправяне на „действително претърпените“ от него вреди, като се включват и възникналите евентуално неимуществени вреди.

26 Както следва от точка 20 от настоящото решение обаче, при определяне на размера на дължимото обезщетение като еднократна сума въз основа само на хипотетичните възнаграждения се покриват само претърпените от засегнатия притежател на правото върху интелектуалната собственост имуществени вреди, така че за да бъде възможно цялостно обезщетяване, трябва този притежател на правото да може да претендира освен така изчисленото обезщетение и обезщетение за евентуално претърпените от него неимуществени вреди.

27 При това положение на преюдициалния въпрос следва да се отговори, че член 13, параграф 1 от Директива 2004/48 трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на лицето, увредено в резултат на нарушение на правото му на интелектуална собственост, което претендира обезщетение за имуществените си вреди, изчислено в съответствие с параграф 1, втора алинея, буква б) от този член въз основа на хипотетичните възнаграждения, да претендира освен това предвиденото в параграф 1, втора алинея, буква а) от същия член обезщетение за неимуществените си вреди.

По съдебните разноски

28 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Член 13, параграф 1 от Директива 2004/48 ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на лицето, увредено в резултат на нарушение на правото му върху интелектуална собственост, което претендира обезщетение за имуществените си вреди, изчислени в съответствие с параграф 1, втора алинея, буква б) от този член въз основа на размера на лицензионните и авторските възнаграждения или хонорари, които биха били дължими, в случай че нарушителят е поискал официално разрешение да ползва въпросното право върху интелектуална собственост, да претендира освен това предвиденото в параграф 1, втора алинея, буква а) от посочения член обезщетение за неимуществените си вреди.

Подписи